

К. Ф. Чернушенко

Алергічні хвороби

АЛЕРГІЧНІ ХВОРОБИ – захворювання, зумовлені підвищеною чутливістю до алергенів. Алергени – речовини різноманіт. характеру (інфекційні, рослинні, харчові, побутові, хімічні та інші), що в деяких осіб викликають стан сенсibiliзації, який характеризується появою антитіл або чутливих до алергену клітин (лімфоцитів). При повтор. проникненні алергенів у сенсibiliзов. організм виникають імунні реакції останніх з антитілами та сенсibiliзов. клітинами. Ці реакції викликають алергічне запалення, тканинні пошкодження в тому чи ін. органі і стають основою А. х. Важкість А. х. залежить від ступеня сенсibiliзації, дози повтор. введення алергену, шляхів його проникнення в організм тощо. Розвиткові А. х. сприяє низка чинників: стан імун., нервової та ендокрин. систем, характер порушень їхньої взаємодії, генетична (спадкова) схильність, функціонал. стан шлунково-кишкового тракту, дихальних шляхів, наявність вогнищ хроніч. інфекції тощо. Симптоми А. х. різноманітні і залежать від локалізації та інтенсивності алергіч. запалення. Існує класифікація алергіч. реакцій, що ґрунтується на характері тканин. пошкоджень (Gell, Coombs), згідно з якою розрізняють 4 їх типи: анафілактичний, цитотоксичний, імунокомплексний та сповільнений. Вони різняться за механізмами, що є важливим для терапії. Анафілактич. тип – реакції між специф. (Ig E) антитілами, фіксованими на базофілах і тучних клітинах, та алергеном. Це спричинює дегрануляцію вказаних клітин та виділення біологічно актив. речовин (гістаміну, серотоніну та ін.), що й викликають такі прояви, як спазм бронхів, набряк тканин, різке падіння кров'яного тиску, висипання, дерматити тощо. Найчастіші А. х. – бронхіальна астма, полінози, харчова, медикаментозна та хім. алергії, дерматити, гостра і хронічна кропив'янка, набряк Квінке, діатези, алергічні ураження внутр. органів. Дуже важкі А. х. – анафілактич. шок, агранулоцитоз, синдром Лаєла. Перебіг А. х. може бути гострим чи хронічним із часто повторюваними загостреннями. Виникнення А. х. пов'язане з підвищеною чутливістю до одного алергену, але при тривалому перебігу з'являється чутливість до декількох алергенів (поліалергія) і розвивається аутоімунізація. Діагностика А. х. ґрунтується на аналізі клініч. симптоматики і даних анамнезу. Визначення етіології проводиться за допомогою шкірних і провокац. проб з різноманіт. алергенами. Імунологічні методи дають можливість виявити антитіла та сенсibiliзов. клітини. Оскільки алергічні реакції мають імунологічні механізми, важл. значення набуває визначення стану імун. системи, характеру її порушень та можливих шляхів корекції. При лікуванні А. х. осн.

значення набуває елімінація алергену (у разі встановлення етіології) та можливе попередження його проникнення в організм (харч., медикаментозна, хім. алергія). При деяких А. х. (поліноз та ін.) стійкий лікувал. ефект дає специфіч. десенсибілізація (введення алергенів у поступово збільшув. дозах). Широко застосовуються антигістамінні, глюкокортикоїдні та ін. антиалергіч. препарати. Важл. значення має загальне оздоровлення організму, лікування супутньої патології (особливо шлунково-кишк. тракту, нервової та ендокрин. систем), санація вогнищ хроніч. інфекції, кліматотерапія та ін. За останні роки спостерігається неухильне зростання кількості А. х. у всіх країнах, зокрема в Україні. Фактори, які сприяють цьому: збільшення виробництва і споживання лікар. препаратів; часті контакти насел. з хім. речовинами в умовах виробництва і в побуті, стрес. ситуації в умовах урбанізації, епідемії грипу. Ці чинники мають тенденцію до збереження або й зростання, тому не слід чекати зниження алергіч. захворюваності найближчими роками.

Рекомендована література

1. Адо А. А. Общая аллергология. Москва, 1978;
2. Прикладная иммунология. К., 1984;
3. Бережная Н. М., Бобкова Л. П., Петровская И. А., Ялкупт С. И. Аллергология. К., 1986;
4. Сидоренко Е. Н. Клиническая аллергология. К., 1991;
5. Гуцин И. С. Аллергическое воспаление и его фармакологический контроль. Москва, 1998;
6. Дранник Г. Н. Клиническая иммунология и аллергология. О., 1999;
7. Пыцкий В. И., Андрианова Н. В., Артомасова А. В. Аллергические заболевания. Москва; Х., 1999.

Бібліографічний опис:

Алергічні хвороби / К. Ф. Чернушенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-43756>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).